

Ekoturizm Alanlarının Değerlendirilmesi ve Ekoturizmin Uygulanabilirliğinin Araştırılması (Gaziantep Örneği)

Adnan AKIN*

Gaziantep Üniversitesi, Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksek Okulu, Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü, Gaziantep, Türkiye

*Sorumlu Yazar:

E-posta:aakin@gantep.edu.tr

Geliş Tarihi: 11 Temmuz 2016

Kabul Tarihi: 02 Kasım 2016

Özet

Araştırmanın temel amacı; Gaziantep'in ekoturizm alanlarını tespit edip; bu alanların ekoturizme uygunluğunu ortaya koymaktır. Bu amaç kapsamında amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik türü kullanılarak kamu, özel ve karma kurum ile kuruluşlarda görev yapan 15 kişiden çeşitli veriler elde edilmiştir. Nitel araştırma desenlerinden mevcut durumu tespit etmek amacıyla verilere SWOT analizi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; Gaziantep'te bulunan ekoturizm alanları ortaya koyulmuş, ekoturizm türünün bu alanlarda uygulanabilirliği tespit edilmiştir. Alanlarla ilgili alt yapı üst yapı çalışmalarının ve tanıtım pazarlama çalışmalarının yetersizliği saptanmıştır. Bununla beraber ilgili alandaki en büyük tehdidin güvenlik sorunu olduğu ve bu alanlarda uygulanan ekoturizm faaliyetlerinde bulunan kişiler ile yerel halkın sürdürülebilirlik anlayışını bilmemesinden dolayı uzun vade de alanların tehlike altında olduğu ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Ekoturizm, Sürdürülebilir Turizm

A Research Of The Assessment Of Ecotourism Areas And Ecotourism Suitability (The Example Of Gaziantep)

Abstract

The main purpose of the following research is to determine the areas for ecotourism in Gaziantep and to determine their suitability for ecotourism. For this purpose, by using the maximum diversity of species sampling method, data from 15 people who work in public, private and mixed organizations, was obtained. SWOT analysis was applied to the data to determine the current state of qualitative research designs. As a result of the research, the ecotourism areas in Gaziantep and their suitability for ecotourism, were determined. An inadequacy in the infrastructure and superstructure and marketing, related to the areas, was determined. However, the biggest concern with this areas is related to the security. Because of the fact that the people who work in this areas where ecotourism happens and the local people do not know the concept of sustainability, it was also found that the areas are endangered for a long time.

Keywords: tourism, ecotourism, sustainable tourism

GİRİŞ

Günümüzde turizm gün geçtikçe hızlı bir biçimde büyüme göstermektedir. Dolayısıyla farklı turizm türlerine karşı eğilimin arttığı söylenebilir. Buradan hareketle birçok turizm türlerinin ülkemizde uygulandığı ortadadır. Çünkü Türkiye'nin tarihi ve doğal güzelliklere, ılıman bir iklime, uzun kıyı şeritlerine, eşsiz kültüre sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Türkiye'nin birçok turistini talebini karşılayabilecek potansiyele ve turistik ürünlere sahip olduğu ayrıca ifade edilebilir.

Ekoturizm sürdürülebilir turizmin bir alt bölümünü oluşturan temel bir kavramdır. Sürdürülebilir turizm, doğal, tarihi, sosyal ve estetik değerlerin korunup, geliştirilip, gelecek kuşaklarında faydalanmasını sağlamak amacıyla, başka bir ifadeyle çekiciliklerin sürekliliğinin olabilmesi için gerçekleştirilen bilinçli bir turizm faaliyetidir [13]. Sürdürülebilir turizmdeki temel amaç; doğal ve insan yapımı kaynakların optimum biçimde uzun süreli kullanımı, yerleşim alanlarının dokusunun korunması, kalite kavramına bağlılık ile sosyal katılımın vb. sağlanmasıdır [7].

Ekoturizm kavram olarak Keton Miller tarafından ilk kez 1978 yılında kullanılmış olup; bu kavramla ilgili bir çok tanım ifade edilmiştir. Ekoturizm, çevreye zarar vermeden ve yerel halkın refahını gözeterek, doğal alanlara karşı yapılan duyarlı seyahat, şeklinde tanımlanmaktadır [18,5]. Başka bir ifadeyle ekoturizm, çevre üzerinde mümkün olduğunca az etki bırakacak şekilde peyzajı, yaban yaşamını, kır olgu-

sunu inceleme, gözleme ve yaşama gibi özel amaçlar ile doğal alanlara yapılan gezileri içeren bir turizm türü olarak ifade edilebilir [12].

Ekoturizmin net bir tanımının olmaması konusunda bilim adamlarının fikir birliğine varamadığı bilinen bir gerçektir. Ancak bilim adamları tarafından tanım konusunda fikir birliğine varılamamış olsa da aynı özellikler çerçevesinde tanımlamaların yapıldığı söylenebilir. Ekoturizmin özellikleri; doğa temelli olması, olumsuz çevresel-sosyo kültürel etkilerin minimize edilmesi, turistlerin halkın alanlara karşı gereken özeni göstermesi, biyolojik çeşitliliğin korunması vb. gibi sıralanabilir [10]. Bu özelliklerden yola çıkılarak, oluşturulan ekoturizm aktif ekoturizm ve pasif ekoturizm şeklinde iki gruba ayrılmaktadır. Aktif ekoturizm: gidilen ekoturizm alanlarında çevreyi geliştirmeye yönelik, sürdürülebilirlik anlayışı içinde, çevreyi değiştirmeden gerçekleştirilen turizm türü olarak tanımlanırken; pasif ekoturizm ise fiziki, kültürel çevreye olumsuz etki yapmayan turizm faaliyetlerinin sadece gerekliliği üzerinde durulan ve yaygın hizmet ile donanımın var olduğu, uygulandığı turizm türü şeklinde tanımlanabilir [6]. Bu türlerden yola çıkılarak ekoturizm faaliyetleri aşağıda şekilde gösterilmiştir.

<ul style="list-style-type: none"> • Yayla Turizmi • Av Turizmi • Foto Safari • Dağcılık • Su Sporları • Mağara Turizmi 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuş Gözlemciliği • Kamp Karavan Turizmi • Olta Balıkçılığı • Yamaç Paraşütü • Atlı Doğa Yürüyüşü • Bisiklet vb.
---	--

Şekil 1. Ekoturizm Faaliyetleri [19]

Ekoturizm kapsamında gerçekleştirilen aktivitelerin ülkeye, bölgeye, yöreye ve şehre çeşitli etkileri söz konusudur. Bu etkileri kendi içinde çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel olarak 3 kategoride birleştirmek mümkündür. Ekoturizmin çevresel etkileri olumlu olabileceği gibi olumsuzda olabilir. Bilinçli turistler tarafından sürdürülebilirlik anlayışı içinde gerçekleştirilen aktiviteler olumlu iken, iyi planlanmayan ve yönetilmeyen aktivitelerin tahribata neden olmaktadır [14]. Bununla beraber ekoturizmin ekonomik etkileri; yerel halkın refah düzeyini yükselterek, bölgede istihdam olanaklarının oluşturulması ve bölgenin ekonomik anlamda gelişerek, kalkınması vb. sıralanabilir [7]. Ayrıca ekoturizm kapsamında gerçekleştirilen aktivitelerin, kültürel değerlerinin korunarak, yerel halk ile turistlerin karşılıklı sosyal yaşam ve kültür alış verişleri sosyo-kültürel etkileri arasında sıralanabilir [11].

Gaziantep'te Turizm

Güneydoğu Anadolu Bölgesinin en eski kültür merkezlerinden birisi olan Gaziantep şehrinde, turizm gün geçtikçe gelişme göstermektedir. Çünkü Şehrin tarihi, kültürü ve doğal alanların zenginliği bu durumun bir göstergesidir. Gaziantep şehri, kültür ve turizm konusunda eşsiz olanaklara sahip olmakla birlikte, bu potansiyelini son yıllarda daha etkin bir biçimde kullanmaya başladığı söylenebilir. Mevcut potansiyelin kullanımı ve tanıtımı ile turizm sektörü Gaziantep'te, sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen ve yeni

Tablo 2. Turist Çekim Merkezleri [1,9]

Tarihi Gaziantep Camileri	Ahmet Çelebi Camii, Boyacı Camii, Ömeriye Camii, Şeyh Fethullah Camii'dir.
Gaziantep Yaylaları	Sof dağı ve Hızır yaylasıdır.
Doğal Hayatı Koruma alanı	Hayvanat Bahçesi
Tarihi Kiliseler	Nizip Fevkanı Kilisesi ve Kendirli Kilisesidir.
Evler	Tarihi Gaziantep Evleri
Hamamlar	Şeyh Fethullah Hamamı, Hüseyin Paşa(Tuğlu) Hamamı, Paşa Hamamı, Keyvanbey Hamamı, İki Kapılı Hamam, Naip Hamamı, Nakıpoğlu Hamamı, Tabak Hamamı, Eski Hamam ve Pazar Hamamıdır.
Kasteller	Şeyh Fethullah Kasteli, İhsan Bey (Esen Beg) Mescidi ve Kasteli, Pişirici(beşinci) Mescidi ve Kasteli, İmam-ı Gazali Kasteli, Ahmet Çelebi Kasteli, Kozluca Kastelidir.
Çeşmeler	Nuribey Çeşmesi, Demirligane Çeşmesi, Arasta Çeşmesi, Hüseyin Paşa Çeşmesi, Kumandan Çeşmesi, Gümüş Kastel, Şehreküstü Çeşmesi, Osmaniye Kasteli Gaziantep'te bulunan bazı kastellerdir.
Evliyalar ve Türbeleri	Pirsefa Hazretleri ve Türbesi, Yuşa Peygamber Türbesi, Ökkeşiye Türbesidir
Arkeolojik Alanlar	Karkamış Harabeleri, Anıt Mezarlar, Hisar Anıt Mezarı, Elif Anıt Mezarı, Hasanoğlu Anıt Mezarıdır.
Bedestenler	Zincirli Bedesten ile Kemikli Bedestendir.
Hanlar	Şıra Hanı, Tuz Hanı, Paşa Hanı (Lala Mustafa Paşa Hanı) Mecidiye Hanı, Emir Ali Hanı, Anadolu Hanı, Kürkçü Hanı, Belediye Hanı, Elbeyli Hanı, Yeni Yüzükçü Hanı, Tütün Hanı, Hacı Ömer Hanı, Büdeyri Hanı, Millet Hanı ve Yeni Handır.
Antik Kentler	Dülük Antik Kenti ile Belkıs-Zeugma Antik Kentidir
Kaleler	Gaziantep kalesi ve Rum kaledir.
Müzeler ve Ören Yerleri	Gaziantep Mozaik Müzesi ve Kongre Merkezi, Gaziantep Arkeoloji Müzesi, Hasan Süzer Etnoğrafya Müzesi, Yesemek Açık Hava Müzesi, Gaziantep Savaş Müzesi, Gaziantep Savunması ve Kahramanlık Panoraması Müzesi, Bayazhan Kent Müzesi, Emine Göğüş Mutfak Müzesi, Gaziantep Mevlevihanesi Vakıf Müzesi, Gaziantep Kültür Tarihi Müzesi, Özel Medusa Cam Eserleri Müzesi, Özel Saklı Konak Bakır Eserleri Müzesi'dir.
Mesire Yerleri	Dülükbaba Ormanları, Karpuzatan (Oğuzeli), Kavaklık, Dutluk, Nafak, Burç Ormanları, Burç Göleti, Büyük Şahinbey Kasabası (Körkün) , Nizip Karpuzatan ve Çifte Havuzlardır

istihdam alanları oluşturan, en önemli sektörlerden biri olarak ifade edilebilir. Dolayısıyla bölgenin ve şehrin gelişiminde turizmin önemli olduğu söylenebilir.

Tablo 1. Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki Tüm Şehirlerde Bulunan Kültür ve Sit Varlıklarının Dağılımı [1]

Şehirler	Kültür ve Turizm Bakanlığı Onaylı Taşınmaz Kültür Varlığı ile Sit Alanlarının Sayısı	
	Kültür Varlıkları	Sit Alanları
Adıyaman	130	120
Batman	86	12
Diyarbakır	923	180
Gaziantep	1005	221
Kilis	314	-
Mardin	1071	123
Siirt	109	17
Şanlıurfa	1130	472
Şırnak	82	10
Toplam	4850	1155

Tabloya göre; Güneydoğu Anadolu Bölgesinin illeri karşılaştırıldığında, Gaziantep'in kültür varlıklarının sayısı 1005, sit alanlarının sayısı ise 221'dir. Bölgede Şanlıurfa'dan sonra ikinci sıradadır. Bu durum Güneydoğu Anadolu bölgesinde bulunan Gaziantep'te, turizmin gelişimi için büyük önem arz etmektedir.

Gaziantep şehrine ait çeşitli turizm alanları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Gaziantep şehrinin turizm alanları bakımından zengin olması sebebiyle birçok turist için önemli bir destinasyon merkezi olduğu söylenebilir. Dolayısıyla yerli ve yabancı turist için Gaziantep'te önemli çekim merkezlerinin varlığı, şehrin turistler tarafından tercih edilme sebebi şeklinde ifade edilebilir. Bu sebepten birçok yatırımcı, turistlerin ihtiyaçlarını karşılamak ve sosyal, kültürel, ekonomik yönden şehrin kalkınması için büyük yatırımlar gerçekleştirdiği bilinen bir gerçektir. Aşağıda Gaziantep şehrinde bulunan ve yatırım halinde olan birçok otel ve seyahat acentelerinin sayıları ile Gaziantep'e gelen yerli ve yabancı turistlerin sayısı tablo ile gösterilmiştir.

Tablo 3. 2014 -2015 yılı itibariyle Gaziantep Otelleri ve Seyahat Acenteleri [1]

Turizm İşletme Belgeli Oteller			
Tesis Sınıfı	Tesis Sayısı	Tesis Oda Sayısı	Tesis Yatak Sayısı
5 Yıldızlı Otel	5	750	1544
4 Yıldızlı Otel	11	1004	1943
3 Yıldızlı Otel	11	608	1124
2 Yıldızlı Otel	11	399	748
Apart Otel	1	48	120
Özel Belgeli Otel	4	136	300
Köy Evi	1	23	68
Ara Toplam	44	2968	5847
Turizm Yatırım Belgeli Oteller (Son 4 Yılda Hizmete Girecek Oteller)			
5 Yıldızlı Otel	8	1515	3262
4 Yıldızlı Otel	3	361	701
3 Yıldızlı Otel	5	508	1044
1 Yıldızlı Otel	1	10	20
Özel Belgeli Oteller	5	36	72
Ara Toplam	22	2430	5099
Belediye Belgeli Oteller			
1. Sınıf	18	465	873
2. Sınıf	8	49	297
3. Sınıf	9	153	293
Ara Toplam	35	667	1463
Genel Toplam	101	6065	12409
TÜRSAB'a Bağlı Seyahat Acenteleri			
A Grubu Seyahat Acenteleri	79		
Toplam	79		

Tablo 3'te görüldüğü üzere 2014-2015 yılı itibariyle Gaziantep'te turizm işletme belgeli, turizm yatırım belgeli ve belediye belgeli otel işletmeleri faaliyet göstermektedir. Gaziantep'te turizm işletme belgesi bulunan yaklaşık 3 bin oda ve 6 bin yatak kapasitesine sahip 44 adet otel işletmesi faaliyetini devam sürdürmektedir. Bununla birlikte; yaklaşık 5 bin yatak kapasitesine sahip 22 adet turizm yatırım belgeli otel işletmesi bulunmaktadır. Gaziantep'te belediye belgeli olarak faaliyet gösteren yaklaşık 650 oda ve 1500 yatak kapasitesine sahip 35 otel işletmesi bulunmaktadır. Bu otel işletmelerini toplu olarak değerlendirdiğimizde, otel

işletmelerinin önemli sayıda konuk ağırladığı söylenebilir. Ayrıca, otel işletmelerinin birlikte faaliyette buldukları seyahat acentelerinin de Gaziantep iline turist çekmedeki rolünün büyük olduğu ayrıca ifade edilmelidir. Gaziantep'te TÜRSAB'a bağlı 79 tane seyahat acentesi bulunmaktadır.

Tablo 4. 2008-2014 Yılları Arasında Gaziantep'e Gelen Yerli ve Yabancı Turist Sayıları [1]

Yıllar	İşletme Belgeli Oteller		Belediye Belgeli Oteller		Toplam
	Türk	Yabancı	Türk	Yabancı	
2008	232405	27766	32859	1965	294995
2009	238896	23213	31989	1584	295692
2010	203044	32927	27413	2480	265864
2011	228203	47103	32612	3793	311711
2012	253043	48327	33976	3593	338939
2013	267985	51896	38292	6477	364650
2014 (İlk 6 Ay)	167428	73455	17134	7232	265249

Tabloda 2008-2014 yılları arasında Gaziantep ilinde konaklayan turist sayıları görülmektedir. Tablodan da izleneceği gibi, Gaziantep iline gelen turist sayılarında 2010 yılı dışında diğer yıllarda artış gösterdiği saptanmıştır. 2008 yılında Gaziantep'e gelen turist sayısı yaklaşık 295 bin iken bu sayı 2013 yılında 365 bine ulaşmıştır. 2014 yılının ilk altı ayında dahi gelen turist sayısı 265 bini aşmış durumdadır. Yılı sonu itibariyle bu sayının önemli miktarda artacağı düşünülmektedir. Gaziantep yerli turistler kadar yabancı turistler içinde bir çekim merkezi olmaktadır. Ancak Gaziantep'e gelen yerli turistlerin yabancılar göre, daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun nedeninin, Gaziantep ilindeki çekim merkezleri ile ilgili tanıtım ve reklam çabalarının yetersizliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yukarıda ifade edilen bilgiler doğrultusunda turizmin Gaziantep için hem toplumsal hem de ekonomik etkilerinin olduğu söylenebilir. Gelen turistlerin topluma iç içe olması, kültür alışverişinde bulunması, hoşgörü ile barışın yaygınlaşmasına yardımcı olması ve ekonomik anlamda büyük kazanımlar sağlaması Gaziantep'te turizm faaliyetlerinin artmasına dolayısıyla Türkiye'de turizmin güçlenmesine büyük katkılar sağlayabilir.

Gaziantep'te Ekoturizm

Ekoturizm doğal ve kültürel alanların tanıtımına olumlu yönde katkı sağlarken, ziyaretçilerden elde edilen gelirler özel alan ve öğelerin korunmaları için kullanılabilen nitelikte bu alanlar cazibe merkezi haline gelmektedir. Ekoturizm faaliyetleri doğal çevrenin kullanımı açısından bilinçli, toplumsal yönden sorumlu ve ekonomik yönden verimli bir turizm yaklaşımıdır. Ekoturizmin doğanın ilginç doğal ve kültürel özelliklerinin bulunduğu alanlarda sürdürülebilirlik ilkeleriyle hassas ekosistemlerin korunmasına ve çevresel duyarlılığa turizm aracılığıyla hizmet eden bir sistem olduğu söylenebilir [16].

Ekoturizm son yıllarda en hızlı gelişme gösteren turizm türlerinden biri olarak ifade edilebilir. Bunun önemli iki nedeninin olduğu düşünülmektedir. Birincisi; kalabalık kentlerde, hava ve gürültü kirliliği, betonlaşma gibi yoğun çevre sorunları ile birlikte yaşamak durumunda olan insanların nitelik değişimine gereksinim duymaları, bu gereksinimlerin de turizm talebine yansımaları ile yeni arayışların gündeme gelmesi, ikincisi ise uzun yıllar dünya turizm sektörünün

üzerine kurulduğu kitlesel turizmin, doğal alanlar üzerindeki olumsuz etkilerinin artık görülmeye başlanması ve artan turizm bilinci ile birlikte turizm sektörünün sürdürülebilirliği amacıyla kitlesel turizme alternatif olanakların tercih edilmesi şeklinde açıklanabilir.

Gaziantep şehrinin elde edilen verilere göre; tarihi, kültürel ve doğal alanlar bakımından zengin bir potansiyele sahip olması, ekoturizminin Güneydoğu Anadolu bölgesinde gelişimini hızlandırdığı söylenebilir. Gaziantep'te ekoturizm alanları ve ekoturizm kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Ekoturizm Alanları ve Uygulanan Faaliyetler [1]

Ekoturizm Alanları	Uygulanan Ekoturizm Faaliyetleri
Dülük Baba Tabiat Parkı	Doğa Yürüyüşü, Kamp-Karavan, Bisiklet Turları, Piknik, Kuş Gözlemciliği
Erikçe Kent Ormanı	Piknik, Kamp Ve Karavan, Atlı Ve Yaya Doğa Yürüyüşü, Bisiklet Turları
Yamaçoba Köyü Deniz Kuzusu Mağarası	Kaya Tırmanışı veya Spor Tırmanışı, Foto Safari, Geleneksel Kaya Tırmanışı, Kanyoning, Mağara Gezileri, Mağaracılık, Mağara Çevresinde Doğa Yürüyüşü, Kampçılık
Sof Dağı Yaylası	Yayla Turizmi, Kamp-Karavan, Avcılık, Atlı ve Yaya Doğa Yürüyüşü, Foto ve Oto Safari, Macera Turları
Sarıkaya Yaylası	Kampçılık, Avcılık, Macera Turları, Atlı ve Yaya Doğa Yürüyüşü, Dağcılık (Tırmanış)
Alleben Gölü	Doğa Yürüyüşü, Bisiklet Turları, Olta Balıkçılığı, Avcılık, Piknik
Tahta Köprü Baraj Göleti	Kamp-Karavan, Doğa Yürüyüşü, Foto Ve Oto Safari, Olta Balıkçılığı, Avcılık, Piknik
Hınzırlı Yaylası	Doğa Yürüyüşü, Doğayı Tanıma ve İnceleme Gezileri, Foto Safari, Kamp ve Piknik, Karavan, Avcılık, Macera Gezileri
Merzimen Çayı	Kaya Tırmanışı, Kamçılık, Avcılık, Macera Turları, Doğa Yürüyüşü, Mağara Gezileri, Foto Safari
Rum Kale	Dağ ve Doğa Yürüyüşü, Foto Safari, Oto Safari, Fırat Nehri Üzerinde Olta Balıkçılığı, Kano Yarışları, Yüzme
Karkamış Taşkın Ovası, Aşağı Fırat Havzası Sulak Alanı	Avcılık, Kürek, Kano vb. Foto Safari Olta Balıkçılığı, Doğa Yürüyüşü, Piknik
Köklüce Kanyonu	Kampçılık, Avcılık, Macera Turları, Doğa Yürüyüşü, Bisiklet Turları, Dağcılık
Burç Tabiat Parkı ve Hayvanat Bahçesi	Piknik, Atlı ve Yaya Doğa Yürüyüşü, Foto Safari, Bisiklet Turları
Sakça Gözü Şelalesi	Doğa Yürüyüşü, Foto Safari, Kamp-Karavan, Bisiklet Turları, Piknik
Gaffur Baba Tepesi	Doğa Yürüyüşü, Kamp, Karavan, Eğitim Amaçlı Yamaç Paraşütü
Karpuz Atan Mesire Yeri	Piknik, Doğa Yürüyüşü
İdilli Vadisi	Doğa Yürüyüşleri, Foto Safari

Gaziantep şehrinde ekoturizm alanlarının ve uygulanan faaliyetlerin gösterildiği tablo 5'te ekoturizmin Gaziantep şehri için önemli vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda ekoturizm faaliyetlerinin sayısının ne denli fazla olduğu ortaya çıkmaktadır.

Benzer Çalışmalar

Kamacı (2015)'te "Hakkari İlinde Ekoturizm Olanaklarının Araştırılması" adlı çalışmada ekoturizm için önem taşıyan yerleri belirleyerek, GPS yardımıyla koordinatları çıkartmıştır. Koordinatların CBS analizleri yapıp, ekoturizm haritaları oluşturulmuştur. Ayrıca anket yoluyla çeşitli veriler elde edilmiş; bu veriler SWOT analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sonucuna göre; Hakkari ilinin doğal, beşeri özellikleri incelenerek, doğal ve kültürel yapısıyla ekoturizme kaynak olabilecek alanları saptayıp, bu alanların ekoturizme uygunluğunu ortaya koymuştur.

Tekin (2014)'te "Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Konya'da Ekoturizm Rotaları" adlı çalışmada, literatür taraması sonucunda çeşitli verilere ulaşılmıştır. Elde etmiş olduğu verilere mevcut durum analizi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; ekoturizm aktivitelerini uygulanabileceği bölgeleri tespit etmiştir. Ayrıca en fazla ekoturizm aktivitelerinin neler olduğunu da saptamıştır.

Zorlu (2014)'te "Aksaray-İhlara Vadisinde Ekoturizm" adlı bir araştırma gerçekleştirmişti. Araştırmanın verilerini gözlem ve anket yoluyla elde etmiş, elde edilen verilere SWOT analizi uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre; bölgedeki ekoturizm türlerini tespit edip; bu türlerden hangilerinin uygulanabileceğini ortaya koyarak, çeşitli önerilerde bulunmuştur.

Akın (2006)'da "Türkiye'de Ekoturizmin Sürdürülebilirlik Gelişimi; Kaçkar Dağları Milli Park Örneği" adlı çalışmada veriler literatür taraması ve gözlem, anket, mülakat yöntemleri ile ulaşılmıştır. Araştırmanın sonucunda; ekoturizm kapsamında doğal ve kültürel değerlere ve kaynaklara olan tehdit unsurlarını ortaya koyup, bu değer ve kaynakların sürdürülebilir kullanımı ile ilgili çeşitli önerilerde bulunmuştur.

Altan (2006)'da gerçekleştirdiği "Türkiye'de Ekoturizm Uygulamaları ve Ekonomik Katkıları" adlı çalışmada, literatür taraması sonucunda çeşitli verilere ulaşılmış olup; Türkiye'nin ekoturizm kapsamında doğal ve kültürel güzellikleri bakımından zengin ve büyük bir potansiyele sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Akıllı (2004)'te "Ekoturizmin Sosyo-Kültürel, Ekonomik, Yönetsel ve Çevresel etkileri Bakımından İncelenmesi; Antalya Köprülü Kanyon Milli Park Örneği" adlı çalışmada

sındaki verileri, Antalya Valiliği, Manavgat Kaymakamlığı ve Belediyesi, Çevre-Orman Bakanlığı, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünden ve nitel araştırma kapsamında gözlem ve yüz yüze görüşmeler yaparak, verileri elde etmiştir. Elde edilen verilere; Weber’ci bakış açısıyla Gerçeklik Karşılaştırması analizi uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre; ekoturizm ile ilgili uygun alanları saptayıp, bu alanlarda ekoturizm için alınması gereken önlemleri vurgulayarak, çeşitli önerilerde bulunmuştur.

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Amacı ve Önemi

Kitle turizminden farklı olarak sosyal, kültürel ve çevresel değerleri koruyan ekoturizm, Gaziantep’te değerlendirilerek, ekoturizm alanlarını tespit edip, ilgili alanların ekoturizm açısından uygulanabilirliğini saptamak araştırmanın temel amacıdır.

Gerçekleştirilen araştırma sonucunda; ekoturizm konusunda doğası, sosyal yaşantısı, tarihi, kültürü vb. bakımından zengin olan, büyük turizm arz kaynaklarına sahip Türkiye’de yeterli çalışmalar yapılmadığı düşünülmektedir. Bununla beraber Güneydoğu Anadolu’nun en büyük ili olan Gaziantep’te, bu tür bir araştırmanın olmaması gerçekleştirilen araştırmanın önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Evren Örneklem

Araştırmada amaçlı örnekleme yönteminden maksimum çeşitlilik türü kullanılarak, katılımcıların belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu yöntemin kullanılmasındaki temel amaç; çeşitlilik gösteren durumlarda ne tür ortak ve benzerliklerin olduğunu saptamaktır [17]. Bu bağlamda ekoturizm konusunda yetki ve katkı sahibi olabilecek Gaziantep şehrinde bulunan İl Kültür ve Turizm Müdürü ve 3 uzman, İl Gençlik ve Spor Müdürü ile 1 uzman, İl Çevre Müdür Yardımcısı ve 2 uzman, Turizm ve Otel İşletmeciliğinden 2 öğretim üyesi, Otel İşletmelerinde danışmanlık yapmış 1 uzman, beş yıldızlı otel işletmesinde görev yapan 1 genel müdür ve A grubu seyahat acentelerinden 2 müdür, araştırmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır.

Veri Analiz Yöntemi

Gaziantep doğal güzellikleri, sosyal yaşantısı kültürü vb.

yönden zengin bir ilimizdir. Dolayısıyla bu araştırma ekoturizme uygun alanları kapsamaktadır. Buradan hareketle öncelikle literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmış olup; amaçlı örneklem yönteminin çeşitlilik türü belirlenerek, toplam 15 kişi ile araştırmacı tarafından oluşturulmuş yarı yapılandırılmış soru formlarıyla yüz yüze görüşmeler yapılarak, veriler elde edilmiştir. Gerçekleştirilen araştırmada yüz yüze görüşme yönteminin kullanılmasındaki temel amaç; örneklemin küçük seçilmesinden ve durum ile sorunların daha bütünsel ve derinlemesine başka bir ifadeyle ayrıntılı bir biçimde anlaşılmasına imkan vermesidir. Dolayısıyla yarı yapılandırılmış soru formları ile gerçekleştirilen yüz yüze görüşmelerde katılımcıların aynı biçimde ve aynı sözcüklerle soruların sorulması, daha güvenilir sonuçlar ortaya koymaktadır [15].

Araştırmacı tarafından oluşturulmuş yarı yapılandırılmış toplam 16 soru mevcuttur. Oluşturulan bu sorular Gaziantep’teki ekoturizm alanlarını kapsamakta bu alanların güçlü, zayıf, fırsat ve tehditlerini ortaya koyan sorulardır. Yüz yüze görüşme tekniği ile elde edilen veriler bilgisayar ortamında içerik analizine tabi tutulmuş olup; çıkan cevaplar sıklık düzeylerine göre sıralanarak, SWOT analizi gerçekleştirilmiş ve yorumlanarak, araştırma sonuçlandırılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma sınırlılığı; Gaziantep’te ekoturizm konusunda etki ve katkı yetkisine sahip kamu, özel ile karma kurum ile kuruluşlarda görev yapan 15 kişinin düşünceleridir.

Bulgular

SWOT analizi; bir alanı bütün olarak ele alıp, mevcut durumunu ayrıntılı bir biçimde ortaya koyan, bu alanların güçlü-zayıf yönleri ile fırsat-tehditlerinin neler olduğunu ifade eden bir analiz tekniğidir [8]. Nitekim bu analiz, alanların yeterliliğini ve yetersizliğini bir bütün olarak ayrıntılı bir biçimde ortaya koyduğundan önem arz etmektedir.

Gaziantep’te ekoturizm alanlarının değerlendirilmesi ve bu alanların ekoturizm kapsamında uygunluğunun ortaya koyulması amacıyla gerçekleştirilmiş SWOT analizi bulguları tablo 6’da gösterilmiş ve değerlendirilmiştir.

Tablo 6. SWOT Analizi Bulguları

Soru	Güç Yönler	N	%
1	Şehir Merkezine Yakınlık	1	6,66
2	Ulaşım Kolaylığı	1	6,66
3	Ekolojik Karakterin Yeterli Olması (Doğal Güzelliğin Yeterliliği)	10	66,68
4	Ekoturizm Faaliyetlerin Uygulanabilir Yeterliliği	3	20,00
Toplam		15	100,00
Soru	Zayıf Yönler		
1	Altyapı ve Üst Yapının Yetersizliği	8	53,34
2	Tanıtım ve Pazarlama Çalışmalarının Yetersizliği	5	33,34
3	Yerli ve Yabancı Turist Bilgilendirilmesi İçin Rehber ve Enformasyon Çalışmalarının Yetersizliği	1	6,66
4	Ekoturizm Kapsamında Turizm Aktivitelerinin Yetersizliği	1	6,66
Toplam		15	100,00
Soru	Fırsatlar		
1	Yatırım İçin Elverişli Alanların Yer Alması	6	40,00

2	Ekoturizm Kapsamında (Yaban Hayatı, Bitki Çeşitliliği, Seyir Alanları vb.) Doğal Alanların Yeterliliği	6	40,00
3	Tarihi, Kültürel, Çevresel Dokunun Bozulmamış Olması ve Korunması	2	13,34
4	Farklı Turizm Aktivitelerine Uygun Destinasyonların Olması	1	6,66
Toplam		15	100,00
Soru	Tehditler		
1	Güvenlik Sorunun Yaşanması	8	53,34
2	Yerli ve Yabancı Turiste Karşı Halkın Bakış Açısının Olumsuz Olması	1	6,66
3	Sürdürülebilirlik Anlayışının Bilinmemesinden Dolayı Doğal Alanların Tehlike İçinde Olması	4	26,66
4	Yerli Halkın Doğal Alanların Korunması Konusunda Yeterince Özen Göstermemesi	2	13,34
Toplam		15	100,00

Tabloya göre; tespit edilen alanların en güçlü yönünün, ekolojik karakterlerin başka bir ifadeyle doğal alanların güzelliğinin ekoturizm için yeterli olduğu (66,68) saptanmıştır. Bununla beraber ekoturizm faaliyetlerinin alanlarda uygulanabilirliğinin yeterli olduğu da (20,00) ayrıca ortaya konmuştur.

Gaziantep şehrinde ekoturizm ile ilgili tespit edilen alanlarda alt yapı ve üst yapının yetersizliği (53,34) ile tanıtım ve pazarlama çalışmalarının yeterince yapılmadığı (33,34) bu alanların en zayıf yönü olarak tespit edilmiştir.

Tespit edilen alanların en büyük fırsatın yatırım için elverişli alanlar olduğu (40,00) ve yaban hayatının, bitki çeşitliliğinin ve seyir alanları bakımından bu alanların zengin olduğu (40,00) ortaya konulmuştur.

Ekoturizm alanlarında en büyük tehdidin güvenlik sorunu olduğu (53,34) aynı zamanda bu doğal alanlarda sürdürülebilirlik anlayışının bilinmemesinden dolayı alanların yanlış kullanıma maruz kaldığı ve uzun vadede bu durumun alanlarda tehlike oluşturacağı (26,66) saptanmıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Güneydoğunun tarihi, sosyo-kültürel ve doğal kaynakları bakımından büyük destinasyonlara başka bir ifadeyle turist çekim merkezlerine sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Güneydoğu Anadolu Bölgesinin en büyük ili olan Gaziantep'in Şanlıurfa İlinden sonra en fazla kültür ve sit varlıkları bakımından ikinci sırada olduğu saptanmıştır. Bunun yanında doğal kaynaklarının ve sosyal yaşantısının da önemli bir turizm arz kaynağı olduğu söylenebilir. Dolayısıyla Gaziantep'te turizmi 12 aya yayıp, turizmin birçok türünün uygulanabileceği düşünülmektedir. Buradan hareketle gerek kültür ve sit varlıkları bakımından gerekse de doğal kaynakları ve sosyal yaşantısı bakımından önemli potansiyele sahip Gaziantep'te, ekoturizm uygulamaları turizmin tüm yıla yayılması bakımından önem arz etmektedir. Ayrıca bacasız sanayi olarak adlandırılan turizm, Gaziantep'in kalkınması gelişmesi ve sosyo-ekonomik bakımdan ilerlemesinde önemlidir. Gaziantep'teki ekoturizm alanlarının değerlendirilmesi ve ekoturizm türünün uygulanabilirliğinin ortaya konması amacıyla oluşturulan çalışmada, kapsamlı bir literatür taraması yapılmış olup; çalışmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur. İfade edilen amaç kapsamında kamu, özel ve karma kurum ve kuruluşlarda görev yapan toplam 15 kişiden nitel desenlerden yüz yüze görüşme yoluyla veriler elde edilmiştir. Elde edilen verilere SWOT analizi yapılmış olup; araştırma sonuçlandırılmıştır.

Araştırma sonucunda; Gaziantep'te tespit edilen alan-

ların ekoturizm için uygun alanlar ve bu turizm türünün uygulanabilirliği ortaya konulmuştur. Bununla beraber alt yapı ve üst yapı çalışmaları için yeterli alanların bulunmasına rağmen, ekoturizm alanlarında alt yapı ve üst yapı çalışmalarının yetersiz olduğu saptanmıştır. Ayrıca ekoturizm alanları ile ilgili yeterli tanıtım ve pazarlama çalışmalarının gerçekleştirilmediği de tespit edilmiştir. Son olarak bölgede ekoturizm türünün gelişebilmesinin önündeki en büyük tehdidin güvenlik sorunu olduğu ortaya koyulmuş olup; ekoturizm kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerde bulunan turistlerin ve yerel halkın sürdürülebilirlik anlayışını bilmemesinden, başka bir ifadeyle kavrayamamasından dolayı uzun vadede alanların tehdit altında olduğu saptanmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar; Kamacı'nın (2015), Tekin'nin (2014), Zorlu'nun (2014), Akın'nın (2006), Altan'nın (2006) ve Akıllı'nın (2004) yapmış oldukları çalışma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. İlgili çalışmalarda, ekoturizm alanlarının tespitine ve ekoturizmin uygulanabilirliğinin ortaya konması amacıyla gerçekleştirilmiş araştırmalardır. Nitekim ekoturizm ile ilgili olarak Gaziantep'in dışında çeşitli araştırmalara rastlanmıştır; ancak Gaziantep'te konu ile ilgili bir araştırmaya rastlanmaması araştırmayı önemli kılmaktadır. Bununla beraber araştırmanın Gaziantep'i kapsamı sebebiyle literatüre, yeni araştırmacılara yön vererek, katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- [1] AKIN, Adnan (2015). *Gaziantep'te Spor Turizminin Bir Bileşen Olarak Çok Yönlü Analizi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sofia: National Sport Academy Vasil Levski, Turizm, Dağcılık, Oryantasyon Ve Kış Sporları Anabilim Dalı, s.75-94.
- [2] AKIN, Halil Murat (2006). *Türkiye'de Ekoturizmin Sürdürülebilir Gelişimi*; Kaçkar Dağları Milli Parkı Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.112-119.
- [3] AKILLI Hüsnüye (2004). *Ekoturizmin Sosyo Kültürel, ekonomik, Yönetimsel ve Çevresel Etkileri Bakımından İrdelenmesi*: Antalya Köprüsü, Yüksek Tezi, Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.155-158.
- [4] ALTAN, Şule (2006). *Türkiye'de Ekoturizm Uygulamaları ve Ekonomiye Katkıları*, Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, s.149-167.
- [5] ERDOĞAN, Nazmiye (2003). *Çevre ve Ekoturizm*, Ankara: Erk Yayınları, s.68.
- [6] ERDOĞAN, Nazmiye ve YAĞCI, Özgür (2002).

“Sürdürülebilirlik Bağlamında Ekoturizmin Sosyal, Ekonomik ve Çevresel Etkiler Bakımından Değerlendirilmesi”, First Tourism Congress Of Mediterranean Countries, Akdeniz üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Azim Matbaa, s.408.

[7] DEMİR, Cengiz ve ÇEVİRGİN, Aydın (2006). *Ekoturizm Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, (1. Basım), s.70-71.

[8] DİNÇER, Ömer (1998). *Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası*. İstanbul: Beta Basım. (4. Baskı), s.204-205.

[9]Gaziantep Doğa Turizmi Master Planı,(2013). s: 26-35

[10] KAMACI, Serkan (2015). *Hakkari İlinde Ekoturizm Olanaklarının Araştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, Beşeri ve Ekonomik Coğrafya Anabilim Dalı, s.1-18.

[11] ÖZKÖK Ferah ve ÇOBAN, Ömer (2009). “*Ekoturizmi Ekoterörizm mi?*” 10. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı, 21–24 Ekim, Mersin, Ankara: Detay Yayıncılık, Ankara, s.596.

[12] POLAT, Ahmet Tuğrul (2006). Karapınar İlçesi ve Yakın Çevresi Peyzaj Özelliklerinin Ekoturizm Kullanımları Yönünden Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, s.305.

[13] SUNGUR, Zerrin (2012). Sürdürülebilir Ekoturizmin Toplumsal Etkileri: Türkiye’den örnekler (international Conference on eurasian Economies, s.338.

[14] TEKİN, Özlem (2014). *Turistik Ürün Çeşitlemesi Kapsamında Konya’da Ekoturizm Rotaları*, Yüksek Lisans Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, s.1-28.

[15] TÜRMEKLÜ, Abbas. (2000). “Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği”, Görüşme, Kuram ve Uygulamalarda Eğitim Yönetimi, Güz, Sayı: 24, s.546-559.

[16] WEAVER, David B. (1999), “Magnitude of Ekoturizm in Costa Rica and Kenya”, Annals of tourism Research, Australia: Griffith Üniversitesi, 26(4), s.792-816.

[17] YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK Hasan (2013). *Sosyal-Bilimlerde Nitel araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık. (9.Basım), s. 136-137.

[18] YÜCEL, Cengiz (2002). “Turizmde Yükselen Değer: Ekoturizm”, TÜRSAB Dergisi, Mayıs 2002, Sayı: 219, s.1-7.

[19] ZORLU, Kuttusi (2014). *Aksaray, İhlara Vadisinde Ekoturizm*, Yüksek Lisans Tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, s.1-25.